

ДИДАКТИЧЕСКАТА ИГРА - ФОРМА НА САМОСТОЯТЕЛНА РАБОТА В МОДЕЛА НА ИНДИВИДУАЛНО ОБРАЗОВАТЕЛНА ТРАЕКТОРИЯ

Снежана КОНСУЛОВА, Моника ИНГИЛИЗОВА

snejanakonsulova@yahoo.com; monika_ingilizova@abv.bg

Катедра „Педагогика и мениджмънт“; ИПФ – Сливен; ТУ – София; гр. Сливен, бул. “Бургаско шосе” №59

Резюме

Самостоятелното мислене и действие на студентите в процеса на преодоляването на учебните трудности, са едни от показателите за успешност на образованието.

Индивидуалната образователна траектория представлява целенасочена образователна програма, обезпечаваща студента за позицията на субектния му избор, разработки, реализация на образователни стандарти при осъществяването от преподавателите на педагогическа поддръжка, самоопределение и самореализация

Ключови думи

успех в образованието, индивидуална образователна траектория, реализация на образователни стандарти, изпълнение от учители, педагогическа подкрепа

Задача на обучението във висшето училище в контекста на новата образователна парадигма се състои в обезпечаването на зона за индивидуално творческо развитие на всеки студент. Процесът на проявление, реализация и развитие на способностите на студентите се осъществява в процеса на образователното им движение по индивидуалната траектория. Индивидуалната образователна траектория представлява целенасочена образователна програма, обезпечаваща студента за позицията на субектния му избор, разработки, реализация на образователни стандарти при осъществяването от преподавателите на педагогическа поддръжка, самоопределение и самореализация.

Новата образователна парадигма във висшето образование предполага преход от улитарно-прагматически цели в образованието, като съвкупност от знания, умения и навици за успешно осъществяване на производствените дейности, към хуманитарни цели – към субекта, към неговото личностно развитие. Реализирането на тази цел предполага и други механизми – не просто усвояване на социално-културен опит, а и процес на самоформиране на личността, нейната самореализация чрез трупане на опит и знания. Опитът се характеризира с индивидуално-личностни и социално-културни особености. Студентът и випускника на висшето учебно заведение трябва не само да получава знания по

предвидената учебна програма, да овладява умения и формира навици, да използва знанията, чрез методи за изследователска работа, но и да умее самостоятелно да придобива нови научни сведения.

Самостоятелното мислене и действие на студентите в процеса на преодоляването на учебните трудности, са едни от показателите за успешност на образованието.

Задача на обучението във висшето училище в контекста на новата образователна парадигма се състои в обезпечаването на зона за индивидуално творческо развитие на всеки студент.

Едновременността в реализирането на персоналният модел на образование е една от целите на личностно-ориентираното образование. А. В. Хуторской разглежда индивидуалната образователна траектория като персонален път за реализиране на личностния потенциал на всеки включен в системата на образование.

Процесът на проявление, реализация и развитие на способностите на студентите се осъществява в процеса на образователното им движение по индивидуалната траектория.

Редица автори (С. А. Вдовинна, Г. А. Климов, В. С. Мерлин) разглеждат това понятие като проявление на стила на учебната дейност на всеки студент, зависещ от неговата мотивация, обученост и осъществяваща се в сътрудничество с преподавателя.

По мнение на Г. К. Селевко индивидуалната образователна траектория представлява своеобразна образователна програма – модел на пътя за постигане на образователния стандарт, когато изборът на път за реализация на стандарта зависи от индивидуалните особености на конкретния студент.

В този смисъл индивидуалната образователна траектория представлява целенасочена образователна програма, обезпечаваша студента за позицията на субектния му избор, разработки, реализация на образователни стандарти при осъществяването от преподавателите на педагогическа поддръжка, самоопределение и самореализация.

Всеки студент е способен да намери, създаде или предложи свой вариант за решаване на всяка задача, отнасяща се към собственото му обучение. Обучаващият може да се придвижи по индивидуалната си траектория в този случай, ако му се представят следните възможности:

- да избира оптимални форми и темп на обучение;
- да приема тези способности за учене, които най-добре съответстват на неговите индивидуални особености;
- рефлексивно да осъзнава получените резултати, да осъществява оценяване и корекция на своята дейност.

В тази връзка все по-голямо значение придобива самостоятелната работа на студентите, която, по наше мнение, може да се разглежда като един от вариантите за изграждане на модел на индивидуалната образователна траектория.

До сега няма еднозначно тълкуване на същността на самостоятелната работа на студентите. Понятието „самостоятелна работа” се тълкува като:

- самостоятелно търсене на необходимата информация;
- самостоятелно прилагане на придобити знания;
- използване на знанията за решаване на учебни, научни и професионални задачи;
- като дейност съставена от много съставни елементи – творческо възприемане и осмисляне на учебния материал в хода на лекцията, подготовка за занятия, за изпити, изпълнение на курсови и дипломни работи;

- като разнообразни видове индивидуална, групова познавателна дейност на студентите по време на аудиторна и извън аудиторна ангажираност без непосредствено ръководство, но под наблюдението на преподавател.;

- като система от мерки за възпитание на активност и самостоятелност на личността, за формиране на умения и навици за рационално набиране и ползване на информация;

- като специфично педагогическо средство за организиране и управление на самостоятелната работа в учебния процес или изпълнение на различни задачи с учебен, изследователски и самообразователен характер, използвано като средство за усвояване на система от професионални знания, способности за познавателна и професионална дейност, формиране на навици и умения за творческа дейност и професионално майсторство.

Целта на самостоятелната работа на студентите е овладяване на фундаментални знания, професионални умения и навици за дейности по профила на обучението им, овладяване на творчески опит и изследователска работа. Тя формира в студентите на всеки етап от тяхното движение от незнание към знание, необходимия обем и ниво на знания, навици и умения за решаване на познавателни задачи, явява се оръдие за педагогическо ръководство и управление на самостоятелната познавателна и научно-производствена дейност.

При избора на вида самостоятелна работа, определяне на нейния обем и съдържание, следва да се ръководят от основните принципи на дидактиката.

Най-важен в тази връзка са принципите за достъпност и системност, връзка на теорията с практиката, последователност при нарастване на трудността и индивидуален подход. Приемането на тези принципи, съобразяването с тях при планирането и провеждането на самостоятелната работа са налице следните особености:

- Самостоятелната работа трябва да има целенасочен характер и ясни и конкретни цели. Това ѝ придава осмислен характер и способства за по-успешно изпълнение на поставените задачи.

- Самостоятелната работа трябва да бъде действително самостоятелна и да

стимулира студента при изпълнението ѝ. За самостоятелна работа е препоръчва да се поставят такива задачи, изпълнението на които не допуска действия по готови шаблони, а да изисква прилагане на знанията в нова ситуация. Само в този случай самостоятелната работа способства за развитието на познавателните способности на студентите.

- Необходимо е всеки студент непрекъснато да обогатява своите общо-професионални и специални знания.

За организирането на самостоятелната работа е необходимо да се спазват следните условия:

- готовност на студента да реализира самостоятелен труд;
- положителна мотивация за учене;
- наличие и достъпност на всичко необходимо от учебно-методически и справочен материал;
- прилагане на система за системен контрол на качеството на изпълняваната самостоятелна работа;
- консултантска помощ от водещ преподавател.

Формите на самостоятелната работа на студентите се определят от съдържанието на учебните дисциплини и от степента на подготовката на самите студенти. Задачите за самостоятелна работа могат да бъдат тясно свързани с теоретичен курс, за имат учебен или учебно-изследователски характер.

Изхождайки от тези положения, един от видовете самостоятелна работа е създаването и предлагането на студентите на дидактически игри. По мнението на М. Г. Цыренов, дидактическата игра е педагогически насочена творческа дейност, намираща се в тясна връзка с други видове работа, където обучаващото въздействие е следствие от използването на дидактически материал. Игровите въздействия насочват активността на студентите в определена насока на учебния процес, а игровите прийоми и ситуации се прилагат като средство за стимулиране на учащите за учебна работа.

Използването на дидактическите игри трябва да става по време на семинарни упражнения. Желателно е да са със различни методически и учебни цели. В хода на учебния процес, някои игри могат да сменят формата, а понякога и съдържанието си.

В началото на съответния теоретичен курс, всеки студент получава методически изисквания за създаването на дидактическа игра. Процесът се съпътства с консултации с преподавателя, срокове и форми за отчитане. Преподавателят се съобразява с индивидуалните възможности, особености и интереси на студентите. В хода на съвместна дейност на преподавателя със студентите е установено, че педагогическия, психологически и методически успех на играта в голяма степен зависи от спазването на редица условия:

- играта се подбира и конструира в съответствие с дидактическите задачи на занятията и със съдържанието на изучаваните теми;
- когато игрите се използват в съчетание с други форми, методи и прийоми, ефективността на изучавания материал, на повторения и затвърдяването на материала се повишава;
- игрите трябва да съответстват на интересите и познавателните възможности на студентите;
- играта дава възможност да се създаде доверие, разбиране и съпреживяване между преподавател и студенти.

В хода на дидактическата игра се създават условия за обединяване на студентите в групи по интереси, за разпределяне на роли, в които да влизат. Обикновено на преподавателя се отредява ролята на консултант.

Желателно е по всеки теоретичен и практически курс на дисциплините от прихолого - педагогическия цикъл, поне веднъж да се провежда такава дидактическа игра. Тя финализира всичко, което студентите са научили през целия семестър и им дава поле за изява на техните знания и умения.

В заключение – всички предложени форми на самостоятелна работа на студентите, способстват за развитие на тяхната самостоятелност, отговорност и организираност, творчески подход при решаване на проблеми на учебно и професионално ниво.

Самостоятелната работа формира в студентите психологическа нагласа за непрекъснато попълване и обогатяване на своите знания. Формира умение за ориентация в потока от научна информация. Тя е важно условие за самоорганизацията на

студентите в процеса на овладяване на методи за професионална дейност.

В този смисъл, дидактическата игра може да бъде включена в учебния процес като форма на самостоятелна работа на студентите, в качеството ѝ на средство за определяне на индивидуалната образователна траектория. В играта се формира креативността на личността, творческата ѝ индивидуалност, която се разглежда като интегративно качество на личността. Благодарение на това тя оказва позитивно влияние на другите хора в окръжаващата действителност.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Борзова Л.П. Игры на уроках истории. М., 2001.
2. М.Г. Гарунов, П.И. Пидкасистый. Самостоятельная работа студентов. - М.: Знание, 1978.
3. Некоторые особенности организации самостоятельной работы

студентов/<http://rspu.edu.ru/university/publish/schools/2/4.html>

4. Николова, М. Играта в педагогическата подготовка на инженер-учители. Съюз на учените – Стара Загора, Научна конференция с международно участие, Педагогика, Обществени науки, История, Български език и литература, Богословски науки, Икономика, ISBN: 954-9329-24-0 (т.6), Стара Загора., 2005. с.160.

4. Николова, М. Р. Николова и М. Ингилизова. Играта в обучението на студентите. Известия на Съюза на учените – Сливен, ISSN 13112864, 2012. том 21.85.

4. Положение об организации самостоятельной внеаудиторной работы студентов ЧГПИ/http://www.cspu.ru/norm/pol_samo_t_rabota_studentov.html

5. Проблемы активизации самостоятельной работы студентов. Материалы всесоюзного совещания-семинара.-Пермь:Изд-воПГУ,1979.

6. Якиманская И.С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. – М., 2000.

DIDACTIC GAME - FORMS OF INDIVIDUAL WORK IN A MODEL OF INDIVIDUAL EDUCATIONAL TRAJECTORY

snejanakonsulova@yahoo.com; monika_ingilizova@abv.bg

Department of "Pedagogy and Management" IPF - Sliven, Technical University – Sofia

Abstract

Independent thinking and action of the students in the process of overcoming learning difficulties are one of the indicators of success in education. Individual educational trajectory represents a specific educational program for the student securing the position of his subjective selection, development, implementation of educational standards in the performance of teachers, pedagogical support, self-determination and self-realization

Keywords

success in education, individual educational trajectory, implementation of educational standards, performance of teachers, pedagogical support